

Hogy hol van a Tarisznyás életmű? Döntse el a történelem - mondotta volt tanára Páll Vilmos. Mert a látható rész csak a jéghegy csúcsa. A nagy munka ott hever a mélyen, mint a tenger fenekére került hajók kincse, ékszere.

1993-ban Tarisznyás Márton emlékszobát avattak a múzeumban, mellszobrát Adorjány Endre készítette el. Kétezerben, halálának huszadik évfordulóján kiállítást nyitottak személyes tárgyaiból, munkaeszközeiből és emléktáblát helyeztek el lakóházán. Mindenkor büszke lehet rá a város, hiszen érdemben foglalkozott Gyergyó kultúrájával, hagyományaival. A nagy tudós emberek szerénysége, felelősségtudata jellemezte. Általa élénkebbek számunkra ükapáink, nagyapáink emlékei, szorgalma, odaadó munkája, szülőföldjéhez való vonzalma példaértékű marad. Ha nem is volt hősi alkat, azzá lett. Gyergyónak Orbán Balázsa volt - írt róla Gunda Béla - és marad is.

Végül egy Tarisznyás Mártonnak írt posztumusz levélből idézek, mely méltó megfogalmazás rá emlékezve: „*Kedves Marci bácsi... kell-e annál nagyobb hála Istennek, amit te életutaddal Isten előtt tettél - Te tudtad mire vállalkoztál! A te lényed egy kicsit minden székely lénye is. Aki feljut arra a magaslatra, amelyre te feljutottál, annak látnia kell a csillagösvényt. Te, Marci bácsi, a szó szoros értelmében egy tarisznyára valót hagytál magad mögött, mert a tarisznya kiüresíthetetlen.*” (Madaras Csaba)

(Megjelent: *Honismeret* 2002. februári számában)

Új emlékhely Szamosújváron

2004. április 18-án bensőséges avatóünnepség zajlott le igen nagy részvétel mellett Szamosújváron az örmény katolikus temetőben.

„Idén a néhai 386 számú Czetz János cserkészcsapat születésének 60. esztendejében van az újjáalakult 51. számú Czetz János cserkészcsapat 10., és a csapatnévadó, az örmény származású 48-as honvédtábornok, Czetz János elhalálkozásának 100. évfordulója is. Ezen alkalomból egy olyan Emlékhely létrehozatalát kezdeményeztük, mely az ifjúságot felkaroló elődeinknek, magyar és örmény származású példaképeinknek adjon helyet. Célunk, egy olyan hiányzó emlékhely létrehozása volt, ahova a több mint 300 éves múltra visszatekintő Armenopolis nevezetes személyiségeinek állítunk emléket.

Az emlékmű központi részét egy kopjafa-kompozíció alkotja, mely Takács László faragómester - csapatunk cserkészének - alkotása. Ez egy két kisebb méretű kopjafából kinövő - női és férfi szimbólumokban végződő - nagy kopjafát ábrázol, utalva a születés ősi szimbólumára, a megörökített személyiségek kimagasló voltára és példaértékű egyéniségeikre. A kopjafa-kompozíció 2,5 méter magas és a tanítómester szimbólumában végződik.

Az emlékmű második részét négy téglalap alakú, gránitlapra erősített, a személyiségek arcképeit és rövid méltatását tartalmazó bronz domborművek alkotják, amelyek a falra vannak rögzítve. A domborművek Suba László tordai képzőművész alkotásai.

Az emlékhely megválasztásánál figyelembe vettük a térbeli hatás érvényesülését és a bővíthetőség lehetőségeit is.

Az emlékművön elhelyezett kiváló személyiségek:

Czetz János (1822-1904)

Az 1848-as szabadságharc örmény származású, legifjabb honvédtábornoka, az erdélyi hadsereg vezérkari főnöke. A világháború fegyverletétel után Argentínába emigrált, ahol

megszervezte és több éven át irányította Argentína legelső Katonai Akadémiáját.

Gabányi János (1910-1996)

Szamosújvár örmény szülöttje, a gimnázium megbecsült tanára, a 386 számú Czetz János cserkészcsapat vezetője, az erdélyi örmény kulturális értékek és hagyományok feltárója, ápolója és népszerűsítője. Munkásságát elismerés övezi, díjazták romániai és magyarországi örmény szervezetek.

Lord Robert Baden Powell (1857-1941)

Angol katonatiszt, a cserkészlet megalapítója, a világ egyetlen Főcserkésze. Nevelési elképzelése a legelterjedtebb és legnépszerűbb ifjúsági mozgalommá nőtte ki magát, több mint 120 országban működve.

Szalontai Mihály, P Barnabás O.F.M. (1924-2001)

Ferencrendi szerzetes, 51 éves papságából 44-et Szamosújváron szolgált. Rendje hagyományához híven, derűs és jótékony lelkületén túlmenően, a nemzeti kultúrának és népi hagyományaink művelésének támogatója és ápolója volt. Örök ifjú, a mindenkori ifjúság felkarolója." - tájékoztat az 51. számú Czetz János cserkészcsapat vezetősége ezen alkalomra kiadott emléklapja.

Az ünnepi felavatáson felszólaltak a helyi cserkészcsapat vezetői, a vendégcserkészek képviselői, a Téka Művelődési Alapítvány vezető tanára, az RMDSZ tanácsosa, Gabányi Margit, Gabányi Jánosnak, a 386. számú Czetz János cserkészcsapat volt vezetőjének özvegye. Valamennyi felszólaló a domborműveken megjelenített személyiségeknek az örmény kulturális értékek és hagyományok feltárásában és ápolásában játszott szerepéről szóltak - tudjuk meg Erkedei Csaba április 21-én, a Szabadságban megjelent, Emlékhely-avatóünnepség Szamosújváron c. cikkéből.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet büszkeség tölti el, hogy Szamosújvár régi és új látogatói e monumentális és bővíthető emlékhelyen leróhatják kegyeletüket örmény és magyar gyökerű nagyjai előtt. Köszönjük az ötletet és a megvalósítást. Örömmel nyugtázzuk, hogy e nemes cél megmozgatta örmény és nem örmény szervezeteinket, a magánszemélyek sokaságát, akik segítettek adományaikkal. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület az emlékhely költségeihez 30 ezer Ft adománnyal járult hozzá.

M

Armenopolis álma

Újabb jelentős kötettel gazdagodott az erdélyi örmények történelmének könyvesháza. Bár az Armenopolis álma nem valósulhatott meg, az örmény lélek tovább hordozza ezt az álmot, amelynek éltető tényeit gyűjtötték össze ebbe a könyvbe. Az adatok, képek közül nem egy most kerül először kötetbe. A hitelességre való törekvést célozza a források sokfélesége. Leíró történelem, román nyelvű akadémiai szintű, aprólékosan adatolt történelmi dolgozat, szakszerű művészettörténeti tanulmány, korhű színes és fekete-fehér művész- és dokumentumképek, iratok fénymásolata és egyéb adalékok szerepelnek a kötet lapjain. Természetesen ebből adódik a kötet stílusbeli heterogén jellege, amit jól kompenzál a színes tartalom.

* Az örmény Szamosújvár. Szerk.: Sztranyiczki Mihály. Pro Armenia, Szamosújvár, 2004. (Szabadság 2004. május)